

«Αρθρογραφία»

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Μια αναδρομή στην ιστορία του θεσμού

Του Ιάσονα Θαλασσινού

Η ασφάλιση γενικότερα σαν διεργασία και οι ασφάλειες σαν προϊόντα έχουν αποδείξει ότι αποτελούν μέσο κάλυψης σημαντικότητας ανάγκης, αφού υπάρχουν μαζί με τον άνθρωπο για περισσότερο από 3.500 χρόνια. Ας δούμε από πού ξεκίνησαν.

Πρώτες καταγεγραμμένες υποχρεώσεις για κοινή αντιμετώπιση κινδύνων υπάρχουν στον κώδικα του Χαμουραμπί, το πρώτο γραπτό μνημείο της νομικής επιστήμης. Η αναφορά εδώ είναι σε ρυθμίσεις απωλειών φορτίων ή υποζυγίων σε καραβάνια. Η ελληνική μυθολογία δίνει με το δικό της τρόπο απαντήσεις ... Ο Ποσειδώνας, Θεός της θάλασσας, είναι ο κυρίαρχος του αγνώστου. Απόδειξη ότι η θάλασσα αποτελεί πηγή φόβου και πρόκλησης είναι το γεγονός ότι όλα τα παιδιά του Θεού είναι τέρατα, δηλαδή πηγές φόβου.

Οι κύκλωπες, οι γοργόνες, οι Τρίτωνες, οι Νηρηίδες και γενικώς όλοι οι απόγονοι του Ποσειδώνα, έχουν κάτι έξω-ανθρώπινο. Είναι φυσικό λοιπόν οι πρώτες ασφάλειες να προήλθαν από την ανάγκη να εξασφαλισθεί ο θαλασσοπόρος από τους κινδύνους του υγρού στοιχείου. Έτσι, οι Φοίνικες, βλέποντας τη δυστυχία της οικογένειας εκείνου που χανόταν στη θάλασσα ή την αδυναμία αποκατάστασης της απώλειας ενός πλοίου, καθιέρωσαν την αφιέρωση μέρους του φορτίου σαν προσφορά στο Θεό του εμπορίου. Έτσι, ο ιερέας στη συνέχεια μπορούσε να διαθέτει τα αγαθά αυτά για βοήθεια στην

οικογένεια του απολεσθέντος ή στον πλοιοκτήτη που έχασε το πλοίο του, στην προσπάθεια να διαθέσει τα προϊόντα σε χώρες έξω από τη Φοινίκη.

Οι Κορίνθιοι λαμβάνουν στη συνέχεια τη σκυτάλη στην ιστορική αναδρομή, περιλαμβάνοντας στα πλαίσια των ασφαλιστικών καλύψεων των φορτίων τους ναύλο για συνοδεία από πολεμικά πλοία, που θα διασφάλιζαν τον πλου στα εμπορικά καράβια τους. Δεν πρέπει να λησμονήσουμε να αναφέρουμε εδώ και τον Όμηρο, που μας κληροδοτεί την πρώτη μορφή ασφάλισης αστικής ευθύνης. Αναφέρει ο Όμηρος το θεσμό των «υποφόνιων», την καταβολή δηλαδή χρημάτων από το φονιά στην οικογένεια του θύματος, ώστε να εξαιρεθεί από την ισόβια εξορία.

Άξιο αναφοράς επίσης είναι το ναυτικό δάνειο που επινοήθηκε στην εποχή του Θεμιστοκλή για να καλύψει την αβέβαιη αλλά πολύ κερδοφόρο ναυτιλιακή επιχείρησης της εποχής. Το δάνειο αυτό ήταν πολύ υψηλότοκο, αλλά απήλλασε τον πλοιοκτήτη από την επιστροφή του σε περίπτωση ναυαγίου. Φυσικό δεν δινόταν από πιστωτικούς οργανισμούς εφάμιλλους των σημερινών τραπεζών, αλλά από άτομα που είχαν μεγάλη περιουσία και γνώση της ναυτικής επιχείρησης. Στα βυζαντινά χρόνια και ειδικότερα κατά την κατάρτιση των πρώτων νομικών κωδίκων που μέχρι και σήμερα βρίσκουν ισχύ σε πολλές νομοθεσίες, συναντάμε αναφορές σχετιζόμενες με ασφαλιστικές διατάξεις όπως της γενικής αβαρίας ή των αποδόσεων χρημάτων στην οικογένεια του θανόντος. Στις «Νεαρές» του Ιουστινιανού ειδικά υπάρχουν σαφείς τοποθετήσεις για παρόμοιες ασφαλιστικές ρυθμίσεις.

Κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους η διαδικασία της ασφάλισης περιέρχεται σε βάση επιχειρησιακή, δηλαδή γίνεται πλέον με σκοπό το κέρδος και ιδρύονται εταιρείες, συνήθως από ευγενείς, οι οποίοι διασφαλίζουν με την περιουσία τους την αξιοπιστία του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Συχνά βέβαια με την περιουσία τους και την ισχύ τους διασφαλίζουν το ατιμώρητο τους για τη μη τήρηση των όρων των συμβολαίων τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι εταιρείες που ιδρύονται από φεουδάρχες της δυτικής Ευρώπης, όπως αυτή της Brugge στο σημερινό Βέλγιο.

Κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης συναντάται πλέον η επέκταση του κινδύνου από τις θαλάσσιες μεταφορές και επί της ζωής των ανθρώπων καθώς και η εμφάνιση των ασφαλίσεων χερσαίων κινδύνων και ειδικότερα της φωτιάς. Δεν πρέπει να παραλείψουμε εδώ να αναφέρουμε τη συμβολή των ελβετικών εταιρειών κυρίως με έδρα τη Ζυρίχη, που έχοντας σαν αντικείμενο τους μισθοφόρους, που βρίσκουν εργασία στις αυλές όλης σχεδόν της Δυτικής Ευρώπης, απαιτούν συνθήκες ασφάλισης πιο εξελιγμένες, ώστε να είναι σε θέση να καλύψουν τους κινδύνους του ιδιόμορφου επαγγέλματός τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει αναφορά στη σημασία της αξιοπιστίας ως βασικής ανθρώπινης αξίας, αφού στην αναζήτηση της αξιοπιστίας οφείλουμε την ύπαρξη των τραπεζικών οργανισμών, την ύπαρξη των νομικών κωδίκων που ρυθμίζουν τις ανθρώπινες σχέσεις αλλά και την ασφαλιστική διεργασία.

πάρχει στον Τάμεση ένα μεγάλο κομμάτι της δεξιάς όχθης, όπου κάποτε φόρτωναν τα πλοία που προορισμό τους είχαν τις Ινδίες. Εκεί, στην Tower Street βρισκόταν ένα πανδοχείο που εκτός από κατάλυμα, τροφή και ποτό, προσέφερε και την υπηρεσία που σήμερα είναι γνωστή σαν Poste Restante, δηλαδή διακινούσε αλληλογραφία και δέματα για τους ναυτικούς και ταξιδιώτες που δεν διέθεταν μόνιμη διεύθυνση στο Λονδίνο. Μέσα στη διαδικασία αυτή υπήρχε και ένα βιβλίο, στο οποίο άφηναν τα μηνύματα τους καθώς και τις παραγγελίες τους όσοι χρησιμοποιούσαν τις καλές υπηρεσίες του πανδοχέα, που ονομαζόταν Edward Lloyd. Η διαδικασία της καταγραφής των κινήσεων των πλοίων σαν μηνύματα οδήγησαν στη σύνταξη του ημερολογίου κινήσεων των Lloyd, που εκδίδεται μέχρι και σήμερα με το όνομα Lloyd's Register of Shipping, περιλαμβάνοντας όλα τα στοιχεία των εμπορικών πλοίων της γης. Η αξιοπιστία που προσέφερε ο χώρος, τον καθιέρωσε σαν τόπο διαπραγματεύσεων ναύλων και φορτίων. Παράλληλα η διαμεσολάβηση του ιδιοκτήτη ως φερέγγυου προσώπου οδήγησε στην ίδρυση γραφείου ασφαλίσεων φορτίων και σκαφών (1682), που εξελίχθηκε στο μεγαλύτερο οργανισμό της γης, τους Αλούδς του Λονδίνου. Το 1871 οι ασφαλιστές που επιχειρούσαν μέσω του γραφείου του Αλούδ απέκτησαν νομική οντότητα, αναγνωριζόμενοι από το Κοινοβούλιο. Η εμφάνιση των Αλούδς σηματοδοτεί την έναρξη της «βιομηχανοποίησης» του ασφαλιστικού κλάδου.

Στην Ελλάδα, που αποκτά την ανεξαρτησία της και τυπικά το 1827, ιδρύονται ταχύτατα διάφορες εταιρείες με πρώτο το «Ελληνικόν Ασφαλιστικόν Κατάστημα», το οποίο μάλιστα χρονολογείται από το 1825. Το 1828 στη Σύρο ιδρύεται η ασφαλιστική εταιρεία Ελλάς, για να ακολουθήσουν πολλές με έδρα τη Σύρο λόγω του εμπορικού της στόλου. Το 1839 ιδρύεται στη Σύρο η ασφαλιστική εταιρεία Αδριατική, η οποία στη συνέχεια μεταφέρθηκε στον Πειραιά από τον ιδρυτή της Λουκά Ράλλη. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι ο Λουκάς Ράλλης υπήρξε ο εμπνευστής της δημιουργίας του Χρηματιστηρίου εμπορευμάτων στον Πειραιά, που στεγαζόταν το παλιό ρολόι. Ο αριθμός των εταιρειών που ιδρύονται τότε είναι πραγματικά μεγάλος, αντανακλώντας το επιχειρηματικό δαιμόνιο του Έλληνα. Σημειωτέον ότι όλες αυτές οι εταιρείες δραστηριοποιήθηκαν στον τομέα των μεταφορών κατά κύριο λόγο και περιστασιακά με τον κλάδο πυρός. Δυστυχώς όλες οι ανωτέρω εταιρείες ή πτώχευσαν ή διέκοψαν τις εργασίες τους έως το 1891. Την 15^η Ιουνίου 1891 με βασιλικό διάταγμα ιδρύεται η Εθνική Ασφαλιστική από όλες τις τράπεζες που λειτουργούσαν τότε στην Ελλάδα, εκτός της Ιονικής, δηλαδή :

Την Εθνική Τράπεζα με συμμετοχή 50%, την Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως με 20%, την Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας με 10%, τη Γενική Πιστωτική Τράπεζα με 10% και την Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστωσης με 10%. Η εμφάνιση της Εθνικής Ασφαλιστικής εδραίωσε εκ νέου την αξιοπιστία της ασφαλιστικής «βιομηχανίας», που είχε τρωθεί από τις χρεοκοπίες των μικρών εταιρειών που είχαν προηγηθεί.

Η Εθνική Ασφαλιστική ήταν η πρώτη ασφαλιστική εταιρία που δραστηριοποιήθηκε και στον τομέα Ζωής με επιφανείς πελάτες όπως ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Η πορεία της Εθνικής Ασφαλιστικής δεν υπήρξε εύκολη και μάλιστα αναλαμβάνοντας αντασφαλίσεις που απέβησαν ζημιογόνες, βρέθηκε αρκετές φορές σε στενωπούς. Σε αρκετές περιπτώσεις όπως η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης χρειάστηκε να καλύψει ζημιές που καθώς ξεπερνούσαν τις στατιστικά αναμενόμενες συχνότητες επέλευσης, απέβησαν εξαιρετικά ζημιογόνες για την εταιρεία.

Σήμερα η Ελληνική Ασφαλιστική αγορά παρουσιάζει ποικιλία προσεγγίσεων στο αντικείμενο. Με μεγάλες εταιρείες να κατέχουν την κεφαλή και τη μερίδα του λέοντος στα ετήσια παραγόμενα ασφάλιστρα και μια πλειάδα ουραγών, υγιών και μη, ο υπονήπιος ασφαλιζόμενος πρέπει να κοπιάσει αρκετά για να πετύχει τον ιδανικό συνδυασμό κόστους – παροχών.

Την ασφάλιση του σκάφους αναψυχής μπορούμε να χωρίσουμε σε δύο μεγάλα μέρη, δηλαδή την κάλυψη του ιδίου του σκάφους και του εξοπλισμού του και την κάλυψη των ζημιών, που μπορεί να προξενήσει σε τρίτα πρόσωπα. Η ασφάλιση αστικής ευθύνης όπως ονομάζεται, είναι πλέον υποχρεωτική από το νόμο.

Η ασφάλιση του σκάφους και του εξοπλισμού παρέχεται με συμβόλαιο που είναι ενιαίο για όλες τις εταιρείες. Συντάκτης του συμβολαίου αυτού είναι το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Ασφάλισης του Λονδίνου. Αν και υπάρχει αντίστοιχο συμβόλαιο έκδοσης Η.Π.Α., το αγγλικό είναι το συνηθέστερο. Μέσα απ' αυτό το συμβόλαιο η ασφαλιστική εταιρεία παρέχει βασικές καλύψεις, όπως πρόσκρουση, σύγκρουση, βύθιση, προσάραξη, πυρκαγιά κ.λπ., αλλά και ειδικότερες, όπως καταστροφή εξοπλισμού κατά τη διάρκεια αγκυρών.

Το ασφαλιστήριο του Ινστιτούτου παρουσιάζει κάποια περιπλοκότητα, γι' αυτό είναι ανάγκη κάθε πλοιοκτήτη να επιλέγει εκτός από μια αξιόπιστη εταιρεία και τον κατάλληλο ασφαλιστικό σύμβουλο. Όσα συμφωνούνται προφορικά είναι απαραίτητο να ελέγχεται ότι περιλαμβάνονται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο.

Με νόμο του κράτους από το 2000 είναι υποχρεωτική η ασφάλιση των σκαφών αναψυχής, ιδιωτικών και επαγγελματικών, έναντι της αστικής τους ευθύνης προς τρίτους. Η ασφάλιση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει την κάλυψη σωματικών βλαβών και υλικών ζημιών προς τρίτους καθώς και την κάλυψη εξόδων για απορρύπανση. Το κόστος διαμορφώνεται ανάλογα με την ισχύ των μηχανών καθώς και ανάλογα με τη χρήση, ενοικιαζόμενα ή εκπαιδευτικά π.χ. έχουν επιβαρημένο ασφάλιστρο. Επίσης, ο τύπος του καυσίμου επηρεάζει το ασφάλιστρο.

Οι ασφαλιστικές εταιρείες συνήθως παρέχουν την κάλυψη σε ετήσια βάση, παρά το γεγονός ότι η κάλυψη ισχύει μόνο όταν το σκάφος επιπλέει, δεν καλύπτει δηλαδή η ασφάλιση αυτή τρίτους σε περίπτωση που το σκάφος είναι

στην ξηρά ή μεταφέρεται με χερσαία μέσα. Με κατάλληλη διαπραγμάτευση κάποιες εταιρείες παρέχουν εξαμηνιαία συμβόλαια. Η ασφάλιση αστικής ευθύνης προς τρίτους καλύπτει και τρίτα πρόσωπα που επιβαίνουν στο ασφαλισμένο σκάφος, όχι όμως τους επ' αμοιβή εργαζομένους σε αυτό.

Όποια και να είναι η εταιρεία που έχει επιλεγεί και ανεξάρτητα από το μέγεθος των ασφαλιστικών ποσών που καλύπτουν το σκάφος μας και την αστική μας ευθύνη, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η ασφάλιση ενεργοποιείται πάντα σε δυσάρεστα γεγονότα, περισσότερα από τα οποία συμβαίνουν εξ αιτίας ανθρώπινου λάθους.

Πηγή : Το κείμενο αναδημοσιεύτηκε από την ιστοσελίδα www.orts.gr στις 26.3.2009